

Historisk
vandring på
Haug kirkegård

Innholdsfortegnelse med stedsangivelse på kirkegården

1. Sovjetiske krigsgraver på Haug kirkegård side 8
 2. Cristopher Munthe Wardum side 10
 3. Thora Dorothea Colbjørnsen Schultz side 12
 4. Johan Ernst Mejdell side 14
 5. Buttingsrud side 18
 6. Gundersby side 19
 7. Gründerfamilien Myhre side 20
 8. Seip-familiens gravsted side 24
 9. Hans Fredrik Hygen side 28
 10. Andreas Bernitz Hygen side 30
 11. Trygve Gjerdrum Hygen side 30
 12. Lars Andreas Lagesen side 32
 13. Minnetavle over falne under 2.verdenskrig side 35
 14. Anne Sophie Reinhardt side 36
 15. Erik Olsen Waagaard side 39
 16. Proste-haugen side 42
 17. Michael Johan Færden side 46
 18. Thor Færden side 48
 19. Ole A. Færden side 49
- Navneregister, side 50

Haug kirkegård

Haug kirke med bårhuset i forgrunnen ca 1909.

Foto: Georg Kjellerød/ Østfold fylkes billedarkiv

De fleste kirkegårder har endret seg over tid, men få så drastisk som Haug kirkegård. På slutten av 1700-tallet ble området utvidet med store mengder jord hentet fra en gravhaug på gården Løken. Årsaken var at kirken står på en fjellknaus, og man trengte fyllmasse for å jevne ut terrenget.

I forbindelse med en større ombygging av kirken i 1878, ble det gjort opprydding under kirkegulvet. Da ble rundt 40 kister tatt ut og senere lagt i en fellesgrav i det sørvestre hjørnet av den da nyanlagte kirkegården.

Kirkegården har siden blitt utvidet flere ganger – trolig første gang i 1828, deretter i 1912, 1938 og 1963.

Den eldste delen av kirkegården ligger øst for kirken. Mot sør står en høy forstøtningsmur med smijernsporter utsmykket med korsmotiv. Denne ble gitt av kirkeforeningen, med et betydelig bidrag fra Ingeborg Josephson på Løken. De gamle kirkegårdsmurene er bevart, og viser tydelig hvor liten kirkegården opprinnelig var – på nordsiden er muren bare syv meter fra kirkeveggen.

"Nærstadkapellet"

Det lille kapellet som ligger tett opp til kirkens nordre vegg, går under navnet "Nærstadkapellet". Dette er kanskje det minste kapellet i Norge og det kan bare romme to kister. Det er oppført i solid gråstein med metertykke vegger og uten vinduer. Kapellet må være fra siste halvdel av 1700-tallet da kaptein Andreas Tandberg, som skal ha oppført kapellet, døde i 1796. Tillatelsen til å bygge et slikt kapell måtte gis av dansk-kongen. Det het at kapellet måtte legges på et "avsidet sted" på kirkegården. Det har åpenbart ikke Tandberg brydd seg mye om, da det neppe er mulig å finne et mer sentralt sted. Gravkammeret ble senere eid av familien Seip, og i 1909 reparerte forstkandidat N.H.Seip kapellet.

Det samme kapellet, også kjent som "Seip-familens gravsted", fotografert ca 1900-1920.
Fotograf ukjent.
Lisens: Public dom.

Gravkapellet

Det nye gravkapellet er tegnet av arkitekt H. Berle og ble innviet av prost Michael Ferden den 22. august 1909. Dette er en murbygning med et 6 meter høyt tårn og utstyrt med mange kristne symboler. Men folk i bygda ville fortsatt bruke kirken til begravelser. Den 11. april 1914 kom derfor følgende kunngjøring:

"Hermed bringes til almenhetens kunnskap at kirketilsynet i møte 11.april enstemmig har besluttet, at da man nå i Haug har gravkapell, vil tillatelse til å bruke Haug kirke til begravelser heretter ikke bli gitt".

I dag har man igjen begravelser i kirken og kapellet benyttes som kirkestue.

Kilder:

Christie, Sigrid og Håkon: Norges kirker 3: Buskerud 1993, side 336, side 343

Christie, Sigrid og Håkon: Norges kirker 2: Buskerud, 1986, side 195
Gjerdi, Andreas: Haug kirke Ringerike gjennom 800 år, 1967, side 55

En historisk vandring på Haug kirkegård

Haug kirkegård står som et symbol på kontinuitet og fellesskap. Den minner oss om at vi alle er en del av en større historie, og at vi har et ansvar for å bevare vår fortid for kommende generasjoner. Gjennom å bevare og utforske historien til kirkegården, kan vi lære om våre røtter, våre verdier og det som binder oss sammen som samfunn.

En tidslinje gjennom kirkegårdens historie ville avsløre et nettverk av fortellinger knyttet til gravminner som står som monumenter over tidens gang. Hver gravstein bærer med seg historien til en person, en familie, eller til og med et samfunn. Fra krigsveteraner som ga sitt liv for sitt land til bemerkelsesverdige innbyggere som har formet bygdas historie, hver grav har en historie å fortelle.

En gravstein kan fortelle om et liv fullt av eventyr og utfordringer, eller det kan minne oss om de små øyeblikkene som utgjør livets vev. Gjennom disse historiene blir kirkegården ikke bare et sted for sorg og minnesmerker, men også et levende museum som belyser livet og arven til de som har gått før oss.

1. Sovjetiske krigsgraver på Haug kirkegård

Helt øst på Haug kirkegård hviler 16 sovjetiske soldater som døde under andre verdenskrig. De var alle krigsfanger i leiren på Geiteryggen ved Eggemoen, og døde av sykdom i løpet av de siste krigsårene. Høsten 1945 ble levningene deres overført til kirkegården i en fellesgrav.

Flytting fra fangeleiren

Gravene ble opprinnelig anlagt i nærheten av fangeleiren på Geiteryggen. Da soldatene ble flyttet til Haug kirkegård, ble kistene senket ned i én fellesgrav. Ved overføringen tok man vare på trekorsene med navn og fangenummer som hadde stått på gravene ved Eggemoen. Det ble imidlertid aldri bestemt om disse skulle brukes på nytt – trolig fordi de var i dårlig forfatning.

Opprusting og ny utforming

I 1947 foretok menighetsrådet en planering av gravfeltet for å gi det et ryddigere og mer verdig preg. Den opprinnelige planen var å merke gravene med fire enkle steiner.

I 1954 ble det laget en ny plan for området, utarbeidet av hagearkitekt Karl Reistad ved Statens kontor for krigsgraver. Han foreslo å fjerne de jernlenkene som innrammet gravfeltet, og i stedet plante dvergfuur som et levende gjerde. Forslaget ble godkjent av Norderhov kommune, med forutsetning om at kommunen

ikke skulle belastes økonomisk.

Monumentet

Et 2,5 meter høyt monument i granitt ble reist på gravplassen. Inskripsjonen er utført i relieff og finnes både på norsk og russisk. Foran monumentet ligger to steinplater med dekor og navnene på de 16 gravlagte.

Både monumentet og de øvrige elementene i anlegget er utformet av billedhugger Gunnar Janson, på oppdrag fra statlige myndigheter.

Kilder:

- *Krigsgraver.no: Haug kirkegård*
- *Marianne Neerland Solheim: Operasjon asfalt – Kald krig om krigsgraver, s. 57*
- *Ringerikes Blad, 6. juni 1954*

De gravlagte

De sovjetiske soldatene som ligger gravlagt på Haug kirkegård er:

Aleksej Prudanov (Алексей Пруданов)

Sergej Bulatkin (Сергей Булаткин)

Vladimir Siminogin (Владимир Симиногин)

Sjat Desjigov (Шат Дешигов)

Aleksej Skakun (Алексей Скакун)

Ivan Ganitsj (Иван Ганич)

Fedot Aftanovitsj Kobozev (Федот Афтанович Кобозев)

Andrej Trubin (Андрей Трубин)

Nikolaj Kolbin (Николай Колбин)

Fjodor Tsapko (Федор Цапко)

Ivan Kramov (Иван Крамов)

Pjotr Timofejevitsj Zjeljabovskij (Петр Тимофеевич Желябовский)

Viktor Ljubinskij (Виктор Любинский)

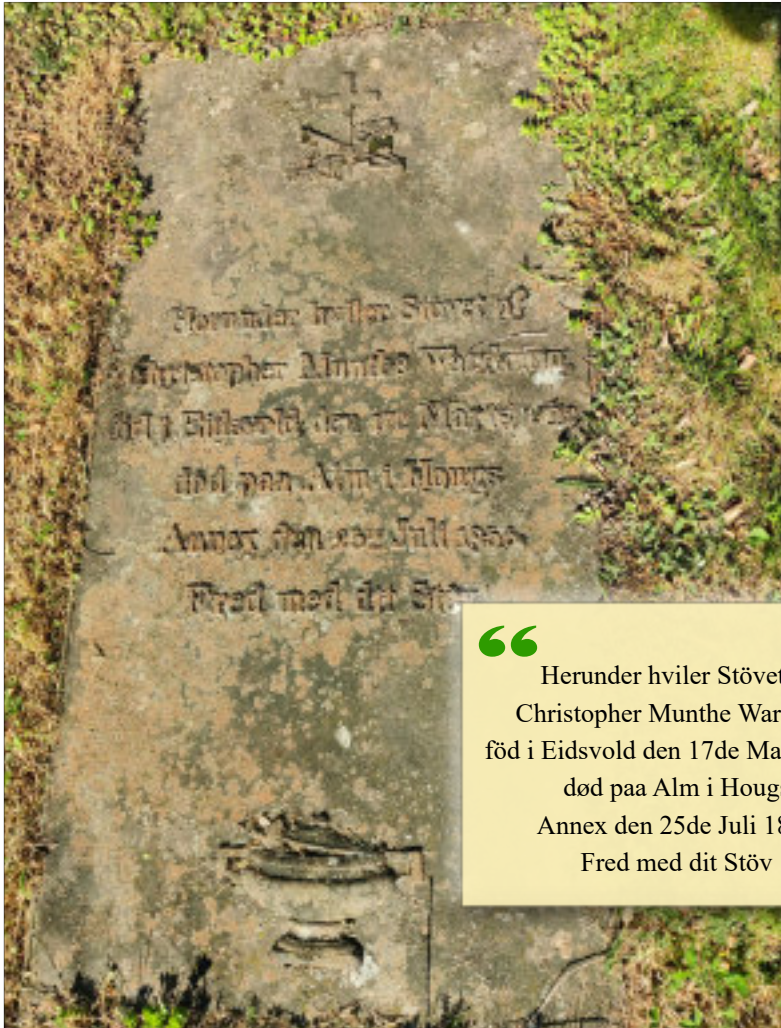
Bolsjur Zyrenov (Большур Зыренов)

Ivan Melnikov (Иван Мельников)

Fjodor Podstavkin (Федор Подставкин)

2. Christopher Munthe Wardrum (1792 - 1856)

“

Herunder hviler Stövet af
Christopher Munthe Wardrum
föd i Eidsvold den 17de Marts 1792
död paa Alm i Hougs
Annex den 25de Juli 1856
Fred med dit Stöv

Christopher Munthe Wardrum var gift med Anne Borgine, født Fougner 26.8.1790. Han døde på gården Alm, som han hadde kjøpt i 1849 av gjestgiver Elling Amundrud. Paret var barnløse. Wardrum eide også en del av gruven på Ertelia som han kjøpte av Jørgen Rytterager.

Gravplaten er en jernplate produsert hos Bærum verk.

Symbolene på graven

Over teksten er det et kors med en krans og et anker. Under teksten er det en sommerfugl som kommer ut av en urne.

Kors, krans og anker

Korset er det mest sentrale kristne symbolet og representerer troen – særlig på Kristi død og oppstandelse.

Kransen (ofte laurbær eller eviggrønn) symboliserer seier over døden, evig liv og minne.

Ankeret er et gammelt kristent symbol for håp, særlig håpet om frelse og fast forankring i troen. Det ble brukt av de første kristne som et hemmelig tegn på trygghet i Gud.

Urnen symboliserer død, askebegravelse eller generelt det forjengelige legemet. Sommerfuglen symboliserer sjelen

og dens frigjøring. I kristen symbolikk er sommerfuglen et bilde på oppstandelsen – den forvandlingen som skjer når sjelen frigjøres fra kroppen (som larven forvandles til sommerfugl). Bildet av en sommerfugl som stiger opp av en urne kan tolkes som et bilde på sjelen som stiger til himmelen, altså håp om evig liv etter døden.

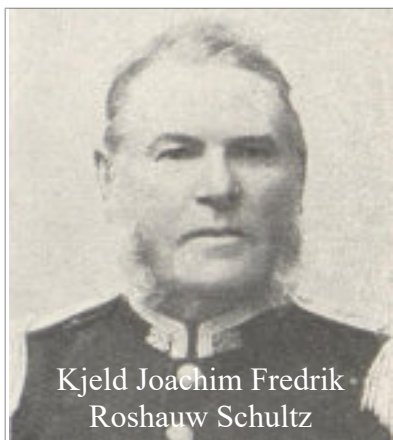
Kilder:

Hringariki 2001, nr 1, side 27
Lagesen, A: Ringerikske Sleakter, II, side 6
Gundelach, E.: Slegten Loe-Hoen, Kristiania 1914, side 14
Christie, Sigrid og Håkon: Norges kirker, Buskerud, bind II, side 196. Utg. 1986.
Bjerknes, K. (2009). Døden i Norge: Død og gravskikk fra middelalder til vår tid. Universitetsforlaget.

3. Thora Dorothea Colbjørnsen Schultz Født Roshauw (1817 - 1843)

Thora Dorthea Colbjørnsen
Roshauw var født 12. juni
1817 – død 2. januar 1843.

Hun var gift med kapteinvakt-
mester Carl Johan Schultz
(26. januar 1818 – 26. august
1907). Hun vokste opp i en
stor søskenflokk med ni barn
– syv brødre og to søstre.
Foreldrene hennes var Kjeld
Colbjørnsen Roshauw (1786–
1847) og Thora Dorthea
Wardrum (1786–1873).

Kjeld Joachim Fredrik
Roshauw Schultz

Ekteparet fikk sønnen Kjeld
Joachim Fredrik Roshauw
Schultz, som senere ble
oberstløytnant. Han ble født
30. november 1840 – bare
tre år før morens død.

Slekten Schultz

Familien Schultz har sine
røtter fra Joachim Fredrik
Schultz (1759–1826), som
kom til Norge fra Lübeck i
1788 som «holsteinsk
jæger». Han gjorde deretter
tjeneste som offiser frem til
1818. Etter dette arbeidet
han som postmester i Halden
frem til 1821 og deretter
som overtollbetjent i
Bergen, hvor han ble til sin
død.

Kvinneres rettsstilling tidlig på 1800-tallet

På Thora Dortheas tid hadde kvinner svært få rettigheter. Da Norge ble selvstendig i 1814 og fikk sin egen grunnlov, ble ikke kvinner nevnt eksplisitt i lovverket – bortsett fra i bestemmelsen om at tronfølgen skulle gå gjennom mannsledd. Det var underforstått at kvinner ikke tilhørte de stemmeberettigede borgerne.

Samfunnet var patriarkalsk, og kvinner inngikk som en del av husholdningen der menn var overhoder.

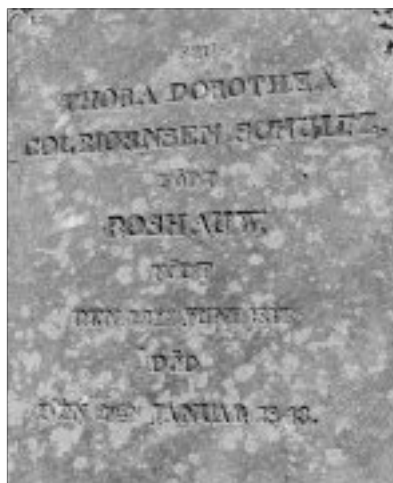
Rettslige og økonomiske rettigheter ble forvaltet av disse mannlige overhodene, og skulle brukes til «familiens beste».

Ettersom ingen nye sivile lover ble vedtatt i 1814, gjaldt fremdeles Christian Vs Norske Lov fra 1687. Ifølge denne arvet sønner dobbelt så mye som døtre. Kvinner var umyndige gjennom hele livet, og kunne ikke inngå rettslig

bindende avtaler uten en mannlig verge. Først var de underlagt sin far, deretter sin ektemann. Bare enker hadde en viss grad av myndighet, men også de måtte ha en verge for å kunne disponere fritt.

Kilder:

- Berner – *En norsk slekt i 300 år, Slektsforeningen Berner, Oslo, s. 97–98*
- Bøhn, L.C.: *Slægtstavle for familierne Wardrum og Bøhn, s. 18, Steenske Bogtrykkeri 1905*
- Abel, Fr.: *Den norske Hær og Flaate, s. 133, Abels kunstforlag 1914*
- *Store norske leksikon: snl.no*

4. Johan Ernst Mejdell (1773 - 1844)

Dette er en spesiell og sjelden jernstøtte (Bærum, ANN 815, sml.814) som er 188 cm høy og firkantet. Den har et kors på toppen og en senket fakkelpå siden over teksten:

Sørenskriver Johan Erenst Mejdell d. 1844 72 år gml. Med kjærlighed og savn erindres den retskafne dommer af medborgere som ved dette simple minde betegne hans grav.

Navnet Erenst på støtten, er etter all sansynlighet en skrivefeil, da det i alle andre sammenhenger er stavet som det mer alminnelige Ernst. I Morgenbladet i 1844, sto følgende notis:

..." at Sørenskriver Johan Ernst Mejdell, den 5te November 1844 afgik ved Døden, i sit 72de Aar, bekjendtgjøres herved sørgeligt. Den Afdødes efterladte Enke og Børn."

Mejdell ble født på Septon i Land 14. april 1773

Ti år etter hans død, samlet folket i bygda sammen penger for å reise et skikkelig gravminne. Da gravstøtten var reist, samlet en del av bygdefolkene seg rundt graven. Etter at en sang var sunget, holdt gårdbruker Thor Færden et «livlig» foredrag om Mejdells virksomhet. Deretter holdt sognepresten, prost Bruun en tale.

I 1821 ble han av Regjeringen kalt til Fredrikstad, hvor han en kort tid fungerte som byfogd. Her ble han nok en godt likt mann, for Fredrikstad kommune sendte ham i 1824 som sin representant inn i Nasjonalforsamlingen. Senere ble han ansatt som sorenskriver i Ringerike hvor han ble hele sin levetid.

Som medlem av Norderhovs Sogneselskap var han en av selskapets mest virksomme og ivrige medlemmer. Han etablerte også et privat brannforsikringsselskap. Han var med på å grunnlegge

Ringerikes Sparebank og opprettelsen av Haugs eget fattigvesen.

I en bok om slekten Meidell, har forfatteren skrevet følgende: "Trods sin umaadelige Fedme opnaaede han dog en Alder af henved 72 Aar"

Kilder:

Christie, Sigrid og Håkon: Norges kirker, Buskerud, bind 2, side 195. Gyldendal Norsk Forlag 1986.

Morgenbladet 14.november 1844

*Christiania
Intelligentssedler
5.desember 1854*

*Gløersen A.T.: Slægten Meidell i Norge og Danmark, side 24.
W.C.Fabritius & Sønner
1900.*

Strid ble til vennskap

For over 200 år siden, i 1808, døde en viktig mann som het Stephan Barclay Mejdell. Han hadde vært sorenskriver i Hadeland og Land, altså en slags dommer og leder for rettsvesenet i området. Han hadde hatt denne jobben helt siden den ble opprettet i 1786.

Sønnen hans, Johan Ernst Mejdell, hadde lenge hjulpet faren i arbeidet og håpet nå å få ta over jobben. Familien hadde gode forbindelser til viktige personer, blant annet den danske prinsen Christian August, som da var stattholder i Norge – altså kongens stedfortreder. Søknaden om jobben ble sendt inn med hjelp fra Johan Ernsts bror, Jakob Mejdell, som senere ble general.

Men det var også en annen mann som ønsket denne viktige stillingen: Jens Gram Thaulow. Han hadde også kontakter i høye stillinger, som Christian D. Reventlow, som ledet rentekammeret (en slags økonomisk ledelse), og Fredrik Julius Kaas, som var president for det Danske kanselli (en mektig stilling i statsapparatet).

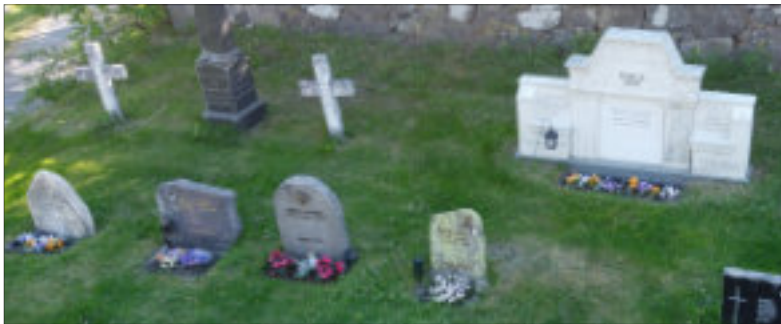
Kaas lovet å ta opp Thaulows sak med kongen selv, under et festmåltid på slottet – noe de kalte taffel. For ikke å glemme hvilken jobb det gjaldt, la han en liten lapp i snusdåsen sin hvor det sto "Hadeland og Land".

Det hjalp! Den 23. desember 1808 fikk Jens Gram Thaulow beskjed om at han fikk jobben som ny sorenskriver.

Men kort tid etter fikk Kaas en ny audiens hos kongen – et nytt besøk ved hoffet – og da var kongen ikke like fornøyd. Han skal ha sagt at han ikke var tilfreds med at Thaulow hadde fått jobben. Kanskje var det fordi Christian August hadde klaget, siden han hadde støttet Mejdell.

Heldigvis ble det ikke noe fiendskap mellom Thaulow og Mejdell. Da Thaulow begynte i jobben 6. mai 1809, fikk han til og med bo hos Mejdell. De to kom godt overens, og det utviklet seg et nært vennskap mellom familiene.

Gravsteinen som historisk kilde

En gravstein er mer enn et minnesmerke – den er også en historisk kilde. Ved å studere tekst, symboler, materiale og plassering kan vi lære mye om den avdødes liv, tiden de levde i, og samfunnet rundt dem.

Navn og titler: Etternavn ble vanligere utover 1800-tallet. Titler som 'sorenskriver', 'kaptein', 'gaardbruker' eller 'prokurator' sier noe om sosial status og yrkesliv.

Datoer: Fødsels- og dødsdatoer forteller om alder og levetid. Mange barnedødsfall på 1800-tallet reflekterer sykdomsutbrudd og manglende helsetilbud.

Materiale og utforming: Enkel naturstein, smijern eller påkostet granitt? Materialvalg og dekor kan si mye om økonomi og tidsperiode. Støpejern var vanlig på 1800-tallet.

Symbolbruk: Kors, anker, krans, sommerfugl og fakkel er vanlige symboler. Disse har ofte kristen betydning og gir innsikt i avdødes tro og håp.

Plassering på kirkegården: Gravplass nær kirken var tidligere forbeholdt de mest fremtredende. Plasseringen kan gi hint om rang og slektsbånd.

5/6 To obelisker

Det finnes flere obelisker på Haug kirkegård, men vi har latt gravminnene til familiene Buttingsrud og Gundersby representere denne stilen. De danner også en fin portal inn mot den eldste delen av kirkegården der de står på hver sin side av gangveien opp mot kirken.

En obelisk er opprinnelig et gammelt egyptisk symbol, bestående av én enkelt, oppreist stein med kvadratisk grunnplan, som skråner svakt innover mot toppen og avsluttes i en pyramidisk spiss. I gravminnesammenheng i Norge står obeliskene ofte på en sokkel, som også har kvadratisk grunnplan, men ikke skråner. Inskripsjoner på gravminnet befinner seg som regel på sokkelen.

Obelisker ble introdusert som gravminner i Norge på 1700-tallet, inspirert av klassisismen fra

Europa, og ble særlig utbredt fra midten av 1800-tallet og godt inn på 1900-tallet. Denne perioden var preget av en økt interesse for gresk og romersk klassisisme, og obeliskene ble et populært gravmonument sammen med søyler og andre antikke former.

Obeliskene som gravminne har ofte vært forbundet med evighet, styrke og minne om den avdøde. I tillegg til rene obelisker finnes det også "semiobelisker", altså gravminner som fyller flere, men ikke alle, av obeliskens karakteristiske trekk.

Variasjonen er stor, og enkelte gravsteder kan ha små obelisker integrert som ett av flere formelementer.

Obeliskene på Haug kirkegård er viktige kulturminner og gir innsikt i stilhistorie, sosiale forhold og lokalhistorie.

Helge Buttingsrud (1810-1892)

Helge Tronsden Buttingsrud var gårdbruker og tidligere skolelærer. Han var gift med Anne Larsdatter Buttingsrud, f. Gjermundbo (1823-1899). I 1891 bor begge to på gården Kragstad hos sønnen Gabriel Buttingsrud (1851-1899) og hans kone Olava Buttingsrud, f. Hauge-rud (1860-1938). I folketellingen er Helge oppført som "Rentenist og Livøremand".

Sønnen til Gebriel og Olava ble døpt Helge etter sin farfar. Han døde i en alder av bare 8 måneder (1889-1890). Tre år senere fikk de en sønn til. Han ble også døpt Helge (1893-1918).

Oluf Gundersby (1875-1923)

Hans fulle navn var Oluf Stefan Martinsen Gundersby. Han var gift med Kirsten Vilhelmine Gundersby,

f. Helmeid (1877-1956). På høyre side av sokkelen finner vi navnene til Olufs foreldre, Martin Gundersby (1835-1891) og Karen Oline Gundersby, f. Rasarud (1844-1937). På sokkelens venstre side finner vi Olufs sønn, Oddvar Gundersby (1918-1981) sammen med sin hustru Klaris Ovidia Gundersby (1915-1986)

Oluf døde av "hjertelammelse" bare 48 år gammel. Hans hustru Kirsten var i perioden 1900-1913 lærer ved Kytaskolen.

Kilder

Folketellingen i 1891 for Norderhov herred

Folketellingen 1910 for Kristiania

Folketellingen 1920 for Norderhov herred

Ringerikes Blad 2.5.1890, 3.10.1899 og 2.4.1965

Tidens Tegn 29.9.1923

Steinhamar, August: Norderhov. En fremstilling av herredets utvikling til 1914, side 247. Hønefoss 1914.

7. Gründerfamilien Myhre

Vi stanser opp ved gravminnet til Bjarne Christian Myhre (1920 - 2001) hvor han deler grav med sin hustru Janna Elton Myhre (1925 - 2000). Tilfeldigheter førte til at Bjarne ble gift med en kvinne som hadde samme fornavnet som hans mor. Men la oss begynne med slektsleddet over.

Helt nede på sletta kan vi se gravfeltet hvor smedmester Karl Olsen Myhre (1885-1971) hviler sammen med sin hustru Janna Sofie Myhre født Velohagen (1887 - 1966).

Disse to ble gift i Oslo domkirke den 28.6.1914. I den samme graven finner vi Olav Myhre (1915 - 2000) og hans hustru Tora Johanne Myhre (1914 - 2004)

Karl og Janna Sofie fikk fire barn, Olav (Født 15.1.1915), Gulbrand (Født 21.10.1917), Bjarne Christian (Født 5.7.1920) og Anna Kristine (Født ca 1930)

Smedmester Karl Myhre ble født på Hadeland og gikk i lære hos smed Johnsrud i Lunder. Etter endt læretid begynte han hos Lunder

Tremassefabrikk og etter en tid i Oslo var han et par år reparerør ved Hadelands Bergverk. Han drev en stund eget verksted på Jevnaker og var deretter ved Hønefoss mek verksted til han i 1918 startet eget verksted ved Klekken.

Karl Myhres verksted-virksomhet omfattet nesten alt mulig. Han var en hendig person og foruten smie-arbeidet, utførte han både snekker- og hjulmakerarbeid. Han var kjent som en nyttig mann i bygda. Karl var en ivrig kirkegjenger og deltok ofte på møter og tilstelninger.

Karl Myhre

Fortsetter på neste side...

Brødrene Olav og Bjarne Myhre startet sammen en av distriktets mest særpregede håndverksbedrifter – Myhres Møbelindustri. Eventyret begynte beskjedent i 1935, da Olav, bare 20 år gammel, startet snekkerverksted i bryggerhuset hjemme på Hauglund ved Freitag. Allerede to år senere stod en egen fabrikkbygning ferdig. Yngre bror Bjarne sluttet seg tidlig til, og sammen utviklet de virksomheten til et mangfoldig og teknisk avansert møbelverksted.

Bedriften opplevde en dramatisk start. Under kamphandlingene i april 1940 mellom norske og tyske styrker i Haugsbygd, ble verkstedet totalskadd i brann. Men allerede året etter stod en ny bygning ferdig – og fra 1941 het det Myhres Møbelindustri.

I etterkrigsårene var det særlig to produktområder som satte bedriften på kartet: småmøbler i serier og radiokasser for det voksende markedet etter krigen. Snart ble de også sentrale i produksjonen av treverk til trekkspill for

Henschien-fabrikken i Hønefoss. Over 10 000 trekkspill fikk komponenter fra Myhre.

Brødrene var dyktige håndverkere og driftige ledere. Olav var utdannet ved Statens Teknologiske Institutt og hadde ansvar for kalkulasjoner og produksjonsplanlegging. Bjarne tok seg av økonomi og regnskap, og var en stødig drivkraft i bedriftens daglige drift.

Virksomheten tilpasset seg markedets skiftninger. På 1960- og 70-tallet leverte de møbler og innredninger til skoler, institusjoner og private hjem – og samarbeidet blant annet med Bruksbo AS og Norema. I glansperioden sysselsatte fabrikken 16–17 personer.

Etter 50 år ble bedriften avvirket i 1986, på grunn av alder, helsesituasjon og manglende rekruttering. Verkstedet i Haugsbygd ble senere leid ut til ulike

småbedrifter fram til eien-
dommen ble solgt i 2022.

Gravminnene på Haug
kirkegård står som et varig
minne over en familie som
med pågangsmot og
håndverksstolthet formet et
industrieventyr midt i bygda.

Kilder:

*Folketelling 1920 for
Norderhov herred*

*Ministerialbok for Oslo
Domkirke/Vår frelsers
menighet prestegjeld 1913 -
1921*

*Ringerikes Blad 16.8.1960,
26.8.1966 og 26.1.2007*

*Bakke, Gudmund: Myhres
Møbelindustri - en hjørnestein
i Haugsbygd, Heftet Ringerike
2023, side 23*

Dette bildet sto i Ringerikes Blad den 30.4.1986 i forbindelse med at møbelfabrikken skulle legges ned. Fra venstre: Sigurd Nilsen, Olav Myhre, Bjarne Myhre og Gøte Nilsen.

8. Seip-familiens gravsted

Familien Seip har flere gravplasser på Haug kirkegård, men dette stedet like utenfor familiens kapell, er regnet som familiegravstedet.

Jesper Gotlieb Seip (1793–1865)

Jesper Gotlieb Seip ble født 3. mars 1793 i Fredrikshald. Han gjorde karriere i det militære og deltok i alle felttog mellom 1807 og 1814. I 1852 ble han utnevnt til oberstløytnant og fikk kommandoen over det Valdreske korps.

Hans tilknytning til Ringerike begynte med chefsgården Sørums i Hole, men han bodde på gården By i samme kommune, som han eide. Gjennom ekteskapet med Anne Cathrine Bye (1799–1847), datter av lensmann og holzførster Johannes Johannesen Bye, overtok han halvparten av gården Nærstad. Senere

kjøpte han også den andre halvparten og flyttet dit, hvor han bodde i mange år.

Jesper døde 4. oktober 1865 på Helgerud i Hole, hjemme hos sin sønn Johannes.

Han var bror av Andreas Martin Seip (1790–1850).

I samme grav som Jesper og Anne Cathrine ligger også deres datter Maren Pauline Seip (1822–1852).

Kilde:

Slekten Seip : etterkommere etter Christian Caspar Seip, 1751-1806 og Karen Glückstad, 1759-1806, side 88

Johannes Glückstad Seip

**Johannes Glückstad Seip
(1830–1919)**

Johannes Glückstad Seip ble født på Nærstad i Hole den 15. januar 1830. Han døde samme sted den 29. oktober 1919, nær 90 år gammel. Dødsårsaken ble oppgitt som "hjertelammelse".

Han drev gården Helgerud fra 1854 til 1910, og var i tillegg fløtningsinspektør for Ådalen og Soknedalen i hele 50 år – et virke som vitner om både tillit og langvarig innsats i en viktig næringsgren.

Johannes var aktiv i det lokale samfunnsliv. Han var medlem av formannskapet i Norderhov kommune gjennom flere perioder og satt i direksjonen for Ringerikes Sparebank. Han var også medlem av direksjonen i Norderhov sogneselskap fra 1868 til 1875 og igjen fra 1880 til 1883. I familien var han kjent under kjælenavnet «onkel Bulle».

Ved folketellingen i 1910 bodde Johannes i annen etasje i Storgaten 3 i Hønefoss. Han var da ugift og levde som rentenist. Sammen med ham i husholdningen bodde en jevngammel, ugift husholderske.

Kilder:

– *Folketelling 1910 for 0601 Hønefoss kjøpstad*

Han var sønn av Jesper Gotlieb Seip (1793–1865) og Anne Cathrine Seip, f. Bye (1799–1847).

– *Steinhamar, August: Norderhovs sogneselskap gjennom 100 aar: 1810–10de juli–1910, s. 123*

Andreas Martin Seip (1790–1850)

Andreas Martin Seip ble født i Fredrikshald 26. desember 1790. Han begynte sin militære karriere allerede som tolvåring, da han i 1802 ble utnevnt til underoffiser i det Nordenfjeldske gevorbne regiment. Fra 1803 til 1807 var han elev ved Krigsskolen, og i 1807 ble han utnevnt til fenrik à la suite, en offisersgrad uten fast tjenestestilling. Samtidig fungerte han som repetent, det vil si en slags hjelpelærer, ved Krigsskolen.

Seip avanserte raskt i gradene: Han ble sekondløytnant i regimentet i 1807 og premierløytnant året etter. I 1819 ble han utnevnt til kaptein og fikk kommandoen over det Onsoiske kompani.

Han engasjerte seg også i politikk og ble valgt som representant for Fredriksstad til det tredje ordentlige Storting i 1821 og det andre

overordentlige Storting i 1822. Ved førstegangervalget 9. oktober 1820 ble valget imidlertid forkastet fordi han ennå ikke hadde fylt 30 år, noe som var et krav etter Grunnloven. Avgjørelsen falt med 55 mot 16 stemmer. Ved omvalget 12. februar 1821 var alderskravet oppfylt, og Seip tok plass i Stortinget 23. februar samme år.

Under stortingssamlingen gjorde han seg bemerket som et aktivt komitémedlem. Han deltok i hele ni komiteer, og fungerte som sekretær i fire av dem. Blant sakene han arbeidet med var forslaget til ny vernepliktslov, spørsmål om innkvartering i fredstid, opphevelse av overflødige embeter, rettigheter for uekte barn og fraskilte kvinner samt tiltak for snøbrøyting og infrastruktur.

I juni 1823 ble han utpekt som medlem av den deputasjonen Stortinget sendte til Stockholm i anledning kronprins Oscars bryllup. For sin innsats under dette oppdraget ble han utnevnt til

ridder av den svenske Svärdsordenen, en hedersutmerkelse for militær fortjeneste.

Senere i karrieren deltok Seip i flere offentlige utvalg og kommisjoner, blant annet Geværkommisjonen av 1828 og den kongelige kommisjon for verneplikt og sesjonsvesen av 1841. Han virket i flere år som veiinspektør i Smålandene og ble i 1823 sjef for det 2. gevorbné kompani i Fredrikshald. Fra 1837 bodde han igjen i Fredriksstad, og i 1843 ble han utnevnt til oberstløytnant og sjef for det Numedalske korps.

Andreas Martin Seip giftet seg i 1810 med Fredrikke Elisabeth Chrystie (1789–1834), som døde av kolera.

Kilder:

Seip, Didrik Arup. Slekten Seip med biografiske opplysninger. Oslo: Grøndahl & Søn, 1927.

Ministerialbok for Fredrikstad prestegjeld, Fredrikstad sokn 1805-1816

9. Hans Fredrik Hygen (1807–1897)

Jurist, lokalpolitiker og stamfar til en norsk hunderase

Hans Fredrik Hygen ble født i 1807 på Odals Verk, der hans far, Bernt Matheus Hygen, var bestyrer. Etter farens drukningsulykke i Dølisjøen og konkurs i boet, flyttet moren, Helle Kristine Stampe, til Christiania med de yngste barna. Her leide hun et værelse i Voldgaten, og sønnen Hans Fredrik innledet en klassereise som få på hans tid kunne overgå.

Hygen begynte i boktrykkerlære hos Hans Abel Hjelm

i Christiania, men endret karrierevei da økonomiske forhold gjorde det umulig å starte eget trykkeri. Han tok juridisk embetseksamen med beste karakter i 1827 og ble deretter ni år i hovedstaden. I denne perioden arbeidet han først som manuduktør, og deretter som fullmektig hos regjeringsadvokat Christian Lasson, senere høyesterettsjustitiarius.

Etter en kort periode i Solør ble Hygen den 18. mai 1836

utnevnt til prokurator på Ringerike. Han hadde også midlertidig embete som fogd i Ringerike og Hallingdal, og var sentral i den administrative delingen av disse fogderiene. Til stor overraskelse ble han forbigått av Ole Anton Owren ved fast ansettelse av fogd. Hygen vendte da tilbake til sitt prokuratorarbeid, som han fortsatte med til synet sviktet.

Den 9. april 1838 giftet han seg i Aker kirke med Alette Sophie Gjerdrum (senere Hygen). Om henne ble det sagt at hun var både usedvanlig vakker og fysisk sterk – i sin ungdom hadde hun hår så langt at hun kunne stå på det, og hun bar melsekker på ryggen. Folk reiste fra Christiania til Brandval for å se henne. Paret fikk ni barn.

Hygen hadde en rekke til-litsverv: I 1846–47 var han ordfører i Norderhov, medlem av direksjonen i Ringerikes Sparebank og i styret for Ringerike Real-skole, samt amtsrevisor.

Hans livsmotto var: «Bevar orden, og ordenen skal bevare deg.» Det ble sagt om ham at når kommunestyret sto overfor vanskelige avgjørelser, lød det ofte: «Vi spør Hygen – han har aldri narret oss!»

Han døde 8. august 1897, 90 år gammel.

Hygenhunden er en harehund-rase som ble utviklet i området Ringerike–Lier–Bærum og er oppkalt etter prokurator Hans Fredrik Hygen. Hans far var også harehundoppdretter og eide den nå utdødde Odals-hunden. Etter farens død tok Hans Fredrik opp avlen, og på 1830-tallet startet han regulær, målrettet raseavl med utgangspunkt i farens hunder og lokale harehunder av ringerikstype. Sønnen Andreas Bernitz Hygen videreførte oppdrettet. Foto: Bjørn Konestabo

10. Andreas Bernitz Hygen (1846–1928) – kunstneren som flyttet hjem

Hans Fredrik Hygens sønn, Andreas Bernitz Hygen, er også gravlagt på samme sted. Han ble omtalt som en uvanlig vakker og begavet mann. Han gikk ett år på Krigsskolen og ble deretter reserveoffiser. Som kunstmaler hadde han gode evner, og livnærte seg som landskapsmaler mens han bodde i Christiania.

Senere flyttet han tilbake til foreldrenes eiendom Sætrang i Norderhov, hvor han ble boende også etter deres død. Da han døde i 1928, ble eiendommen solgt med alt innbo på auksjon. I en alder av 68 giftet han seg med husholdersken Alvhilde Henriksen fra Grimstad. Han hadde også en sønn født utenfor ekteskap i 1881.

11. Trygve Gjerdrum Hygen (1878–1971) – offiser og forretningsmann

Trygve Hygen, sønn av Bernt Johan Gjerdrum Hygen og barnebarn av Hans Fredrik, er også navngitt på gravminnet. Han ble uteksaminert som offiser i feltartilleriet i 1902 og avanserte til major. I 1908 etablerte han firmaet Teknisk Compani, et grossererforetak. Ved siden av drev han en skoggård på Ringerike, men var bosatt i Slemdalsveien i Oslo. Han var gift med Astri Lunde, som drev Lundes Parfumeri på Egertorget i Oslo. Ekteskapet ble senere oppløst.

Kilder

Christiania Intelligentssedler, 11. april 1838.

Buskeruds Blad, 25. mai 1886.

Hønefos Tidende, 18. august 1897.

Ringerikes Blad, 17. august 1897.

Ronol, Knut O. Stampeboken: En bok om slekten til snekkermestrene Peter Holmer, Hans Rasch og Hans Stamp som kom fra Hertugdømmet Slesvig til Bergstaden Kongsberg på 1700-tallet. Oslo, 2005.

Sæter, Ivar. Gjerdrum. Jubilæumsskrift 1914. Gjerdrum, 1914.

Steinhamar, August. Norderhov. En fremstilling av herredets utvikling til 1914. Hønefoss, 1914.

Manuduktør: En slags privatlærer ved Universitetet i Christiania. Ble ofte brukt i fag som jus og teologi, særlig til eksamensforberedelse.

Prokurator: Tittel for rettslig fullmektig i sivile saker, senere avløst av «sakfører» og deretter «advokat».

12. Lars Andreas Lagesen (1863 - 1945)

Her ligger det to massive stenplater og en jernplate etter hverandre. Skriften på platene er nesten uleselig og vegetasjonen er i ferd med å dekke gravminnene fullstendig.

Den mest kjente av dem som hviler her på Haug kirkegård, er utvilsomt sekretær cand.jur. A. Lagesen, mannen som skapte seg et evig minne gjennom sitt livsverk Ringerikske Slekter. Mindre kjent er hans virke som salmedikter. Han utga et lite hefte med tittelen Salmer og sanger, hvor de fleste tekstene kunne synges til kjente salmemelodier.

Lars Andreas Lagesen ble født på Løken i 1863. Allerede

som elleveåring begynte han på realskolen i Norderhov, hvor han tok eksamen i 1879. Hver dag gikk han den lange veien mellom hjemmet og skolen.

I 1887 ble han cand.jur., og tjenestegjorde en periode som sorenskriverfullmektig både i Nord-Norge og på Ringerike. I 1899 fikk han fast ansettelse som sekretær i Kirkedepartementet.

Hans store lidenskap var slektsforskning. Etter at han ble pensjonist, viet han all sin tid til å kartlegge slekter fra Ringerike. Resultatet ble tre omfattende bind:

Bind 1: Hole og Tyristrand

Bind 2: Haug

Bind 3: Norderhov sogn

Lagesen døde i sin leilighet i Daaes gate 3 i Oslo den 5. april 1945. Han var ugift, og hadde en trofast husholderske, Laura Kristiansen. Urnen hans ble satt ned i farens grav på Haug kirkegård 1. juni 1946.

Gravminnene

Gravstedet består av tre plater. Inskripsjonene er som følger:

Første plate (til venstre):

Gaardbruger

OLE CHRISTIAN
LAGESEN

født 26de december 1835

død 28de april 1868

Sekretær cand.jur.

LARS ANDREAS
LAGESEN

født 3dje november 1863

død 5te april 1945

Midterste plate:

KAREN OLAVA
LAGESEN

HAUG

født 16de december 1842

død 19. marts 1879

Karen Olava var gift andre gang med Johan Jensen Haug, derav navnet Haug.

Tredje plate (jernplate, Bærum nr. 11 ANN 801):

Denne skiller seg ut ved at den er laget av støpejern, med dekorative valmuer i hjørnene, kors, anker og krans øverst, samt vase nederst. Teksten lyder:

Herunder hviler

MAREN OLINE LAGESEN

født paa Bønsnæs den 12te

februar 1823

død paa Hønen den 10de juli
1842

Af Moders Trøst og Glæde
af Venners glade Lyst,
er Mindet kun tilbage
og Haabet Jesu gav.

Maren Oline, som bare ble 19
år gammel, var søster til Ole
Christian Lagesen og tante til
Lars Andreas Lagesen.

Et tredje søsken, Hans
Lagesen, overtok driften av
Hønen gård og har sitt
familiegravsted like nedenfor
trappen. (Bildet til høyre)

Kilder:

Ringerikes Blad, 2. april 1957
og 29. mars 1963

13. Minnetavle

Krigens ofre i Haugsbygd er gravlagt på forskjellige gravlunder

14. Anne Sophie Reinhardt (1779 - 1817)

På denne gravhellen, som ligger nedenfor muren på kirkens østside, minnes vi en bemerkelsesverdig hendelse fra Napoleonskrigene:

"I krigen 1808–09 fulgte hun sin mann kaptein Reinhardt på etterretningsreise i Sverige."

Denne korte inskripsjonen gir oss et sjeldent og gripende innblikk i en kvinnes rolle i krigstidens Norge. Kaptein Reinhardt tjenestegjorde i den dansk-norske hæren under Den svensk-norske krig i 1808–1809, en del av Napoleonskrigene. Grenseområdene mellom Norge og Sverige var preget av militære bevegelser, speiding og strid. I denne sammenhengen ble offiserer sendt ut på etterretningsoppdrag over grensen, ofte med stor risiko.

Det oppsiktsvekkende her er at Reinhardts kone ikke bare støttet ham hjemmefra, men faktisk fulgte ham inn i fiendens land. Vi vet ikke om hun gjorde det forkledd, i rollen som hushjelp, sykepleier eller hustru, men selve handlingen var høyst uvanlig for sin tid – og vitner om både personlig mot og et nært partnerskap.

I en tid der kvinner sjelden er synlige i offisiell krigshistorie, gir denne gravhellen oss et unikt glimt av en kvinne som ikke bare levde i skyggen av krigen, men faktisk sto i den sammen med sin mann.

Gravminnet står i dag som et stille, men sterkt vitnesbyrd om både kjærlighet og tapperhet – og minner oss om at historien også formes av de som ikke står nevnt i lærebøkene.

Fakta om krigen 1808 -1809

Når skjedde det?

1808–1809. Dette var under Napoleonskrigene, da nesten hele Europa var i krig.

Hvem var i krig?

Danmark-Norge, som var ett land den gangen, støttet Frankrike.

Sverige støttet Storbritannia og Russland.

Derfor havnet Norge og Sverige på hver sin side.

Hvorfor ble det krig?

I 1807 tok britene den danske flåten. Danmark-Norge gikk da med i krigen på Napoleons side.

Norge og Sverige ble fiender, selv om de hadde vært i fred lenge.

Hva skjedde i Norge?

Det ble kamp i grenseområdene mellom Norge og Sverige.

Fortsetter på neste side

Norske soldater gikk også inn i Sverige.

Mange bønder ble innkalt – ofte med dårlig utstyr og lite trening.

Hvem var viktige personer?

Prins Christian August ledet de norske styrkene. Han ble populær i begge land.

Kaptein Reinhardt, som vi kjenner fra gravminnet her på Haug, var en av dem som dro på hemmelig oppdrag i Sverige.

Hvordan endte det?

Krigen endte i stillstand. Sverige måtte etter hvert gi fra seg Finland til Russland. Norge og Sverige inngikk fred i 1809.

Visste du at ...

En kvinne fra Ringerike fulgte sin mann, kaptein Reinhardt, på etterretningsreise i Sverige i 1808. Dette er en av de få gangene kvinner er nevnt i direkte krigsoppdrag i norsk historie!

Tenk over dette:

Hvordan ville det vært å være 15–16 år og bli sendt ut i krig?

Hvor mye mot krevdes det å krysse grensen i skjul?

Hva sier gravsteinen oss om kjærlighet og lojalitet?

15. Erik O. Waagaard (1861-1914)

En bondes fall – et tidsbilde fra Christianias spekulasjonsbølge

Erik Olsen Waagaard ble født på gården Søndre Haugsrud i Sør-Aurdal 8. desember 1861. Foreldrene hans var Ole Gulbrandsen Waagaard og Malla Waagaard. Han vokste opp i et trygt og velstående jordbrukermiljø og viste tidlig evner for både skole og praktisk arbeid. Etter avsluttet skolegang ved Ringerikes middelskole i 1877, vendte han hjem for å delta i driften av farsgården. I årene 1885–1886 tok han høyere landbruksutdannelse ved Ås landbruksskole, før han i 1889 flyttet til Ringerike og tok over gården Waagaard ved Hønefoss.

Gården, som tidligere het Marigård, ble kjøpt av faren i 1865. Da Erik overtok eiendommen, var kjøpe-

summen satt til 40 000 kroner. Av dette ble 30 000 regnet som forskudd på arv, slik at han kun trengte å låne 10 000 kroner – et beløp som i samtiden ble ansett som overkommelig. Med dette utgangspunktet stod han godt rustet økonomisk.

Waagaard var en respektert og driftig mann i bygda. Han engasjerte seg i næringslivet og var blant initiativtakerne til Hønefos og Oplands Privatbank, stiftet i 1899. I annonseteksten ble Hønefoss

beskrevet som en by i sterk vekst, omkranset av «et betydeligt antal industrielle anlæg». Til å lede banken hentet de Martin Jensen, kasserer i Ringerikes Sparebank – et tydelig tegn på ambisjonene i prosjektet.

Et vellykket liv – som ble revet bort

Erik Waagaards formue vokste raskt. I 1890 ble den beregnet til 110 000 kroner, og i 1892 var den økt til 135 000. Fire år senere var den oppgitt til hele 150 000 kroner. Ved inngangen til 1898 var hans eiendommer og aksjer verdsatt til over 230 000 kroner – en anselig sum.

Men så kom tilbakeslaget.

Mot slutten av 1890-årene lot Waagaard seg overtale til å investere i aksjer og eiendommer i Christiania. Han stolte blindt på sine rådgivere – menn fra distriktet som han hadde tillit til. De lovet raske gevinster, og ukjent med hovedstadens spekulasjons-

miljø kastet han seg inn i prosjekt etter prosjekt.

De første investeringene ble finansiert med lån, og da partnerne viste seg å være insolvente, måtte Waagaard bære hele risikoen alene. Tapene tårnet seg opp: 30 000 kroner på aksjekjøp, 30 000 på engasjement i Nygaard Fabriker, 32 000 på eiendommen Løhren, og 50 000 på Bjølsen-aksjer. I tillegg kom ansvar for tomtekjøp i Ullevålsveien på hele 65 000 kroner, og andre garantiforpliktelser på over 40 000.

Det samlede tapet ble anslått til nærmere 400 000 kroner.

Waagaard forsøkte lenge å holde hjulene i gang. Han tok opp nye lån, hugget tømmer for salg og forsøkte å dekke sine forpliktelser med inntektene fra gårdene. Men til slutt var det ikke lenger mulig å dekke hullene. I november 1901 innledet han forhandlinger om akkord, og i januar 1902 måtte han overlate boet til konkurs.

En grundig boinnberetning – og et bilde på tiden

Den juridiske gjennomgangen av konkursboet, ledet av overrettssakfører Bernhard Bache, ble en oppsiktsvekkende dokumentasjon av tidens økonomiske klima. Det var ikke tale om svindel, men om en hederlig mann som – med for liten innsikt og for stor tillit – hadde latt seg lokke inn i et økonomisk system han ikke forstod.

Som gårdbruker hadde han ingen plikt til regnskapsførsel, og det ble ikke funnet grunnlag for strafferettslig ansvar.

Saken vakte stor oppsikt og ble omtalt på forsiden i Morgenbladet 18. juli 1902.

Familie og ettermæle

Erik Waagaard var gift to ganger. Første ekteskap ble inngått i 1889 med Caroline Oppen (1863–1896), som døde av blodforgiftning bare

33 år gammel. Sammen fikk de to døtre: Margit (f. 1892) og Karoline (f. 1896). I 1910 giftet han seg på nytt med Gudrun Vibe Olsen (f. 1883). Erik O. Waagaard døde i 1914, 52 år gammel.

Han ligger gravlagt på Haug kirkegård sammen med sine to hustruer.

Kilder:

Gravminne på Haug kirkegård
Stortingsforhandlinger 1900/1901, Vol. 50 nr. 5

Kongsberg Adresse 21.1.1902
Norsk Kundgjørelsestidende nr. 370, 19.12.1901

Morgenbladet 17.12.1896 og 18.7.1902
Lillehammer Tilskuer 22.7.1902

Avisa Valdres 20.6.1914
Aftenpostens Landbrugstidende 13.5.1905

Steinhamar, August: Norderhovs Sogneselskap gjennom 100 år, s. 162, 1910

Knoff, A.I.: Norske Gårder i tekst og bilder, s. 10, 1927

Folketellingen 1900
Hellum, Alf: Ringerikes Sparebank 1833–1983, s. 28–29, Kongsberg-Trykk AS 1983

16. “Proste-haugen”

“Proste-haugen” har fått sitt navn etter prost Michael Johan Færden. Men han er ikke den eneste som hviler på denne lille haugen som ligger litt for seg selv øst for kirken. Ikke mindre enn 29 navn finner vi her fordelt på 5 steiner. De som hviler her, er Færden-slekt. Men ikke alle søsken er tatt med i vår oversikt, vi har måttet begrense oss til de navnene som er på gravminnene. For oversiktens skyld, har vi satt nummer på steinene fra venstre mot høyre, fra 1 til 5.

Stein nummer 5 inneholder kun ett navn: Johannes Færden, født i 1880 og død i 1882, bare to år gammel. Han var sønn av M.J.Færden, født i Kristiania og død i Røyken av hjernehinnebetennelse.

Etter at stein nr 4 var fylt opp med navn, har de to siste driverne av Færden fått sine navn på en ny stein,

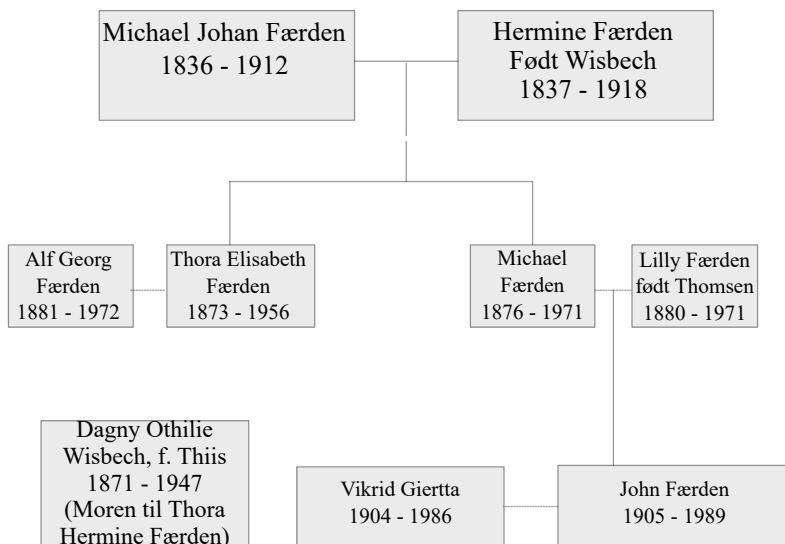
den ligger som nr 1 helt til venstre.

Ved stein nr 2 ligger prost Færden og hans etterkommere. Denne rekken slutter med John Færden som var gift med Vikrid Giertta, datter av den svenske baron Adam Giertta.

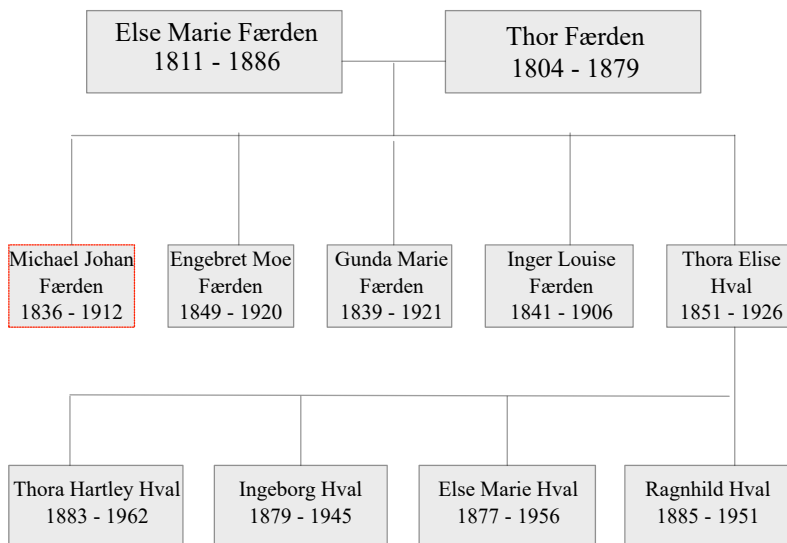
Stein nr 3 begynner med Thor Færden som drev gården Øvre Klekken. Stein nr 4 begynner med hans bror Ole A. Færden, som drev gården Færden.

Faren, Anders Færden, eide begge gårdene og solgte en til hver av de to sønnene.

Stein 2 - Prost Færden

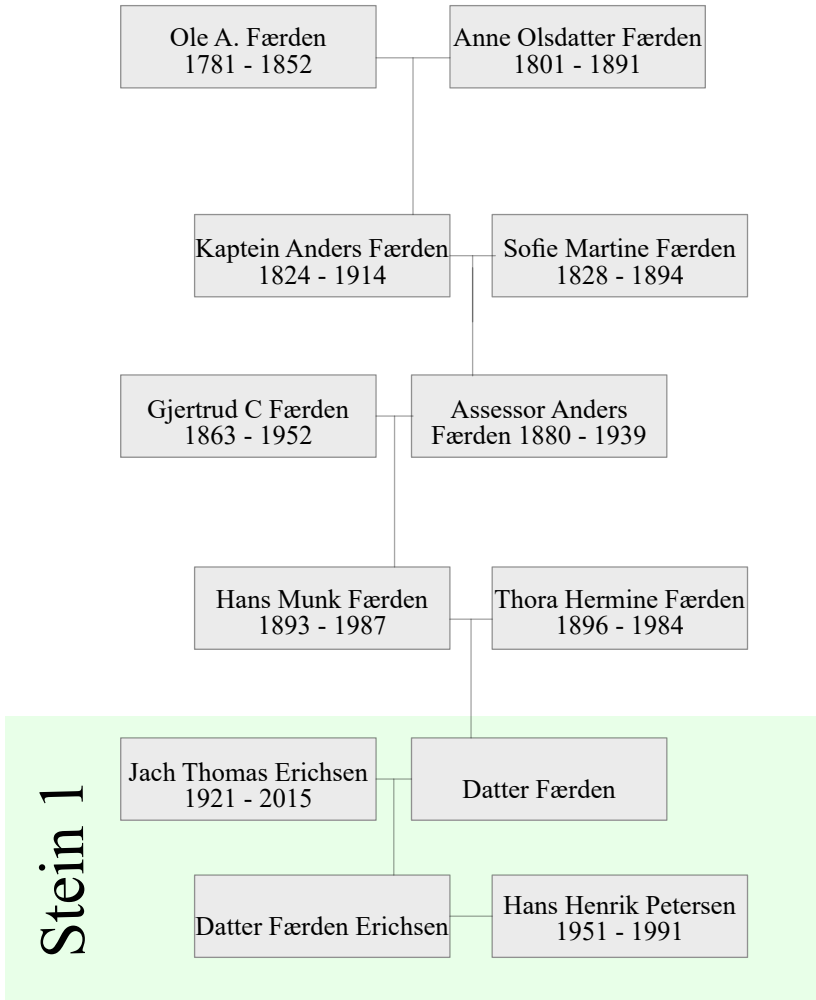

Stein 3 - Øvre Klekken

Av disse drev følgende gården: Thor Færden, Engebret Moe Færden, Gunda Marie Færden og Else Marie Hval. Michael Johan Færden er ikke på denne steinen, men på stein nr 2. Han er tatt med her for å vise at Thor Færden var hans far.

Stein 4 - Færden

Alle menn i rekken ovenfor har vært drivere av Færden

17. Michael Johan Færden (1836 - 1912)

Michael Johan Færden ble født på Klækken gård 24. desember 1836 og døde i Norderhov 17. juni 1912. Begravelsen ble holdt i Norderhov kirke, men bårn ble senere ført til Haug kirkegård, hvor han fikk sitt siste hvilested.

Færden tok teologisk embetseksamen (cand.theol.) i 1861. I 1890 ble han utnevnt til sogneprest i Norderhov, og i 1897 ble han prost i Ringerike og Hallingdal

prosti. Sammen med sin hustru Hermine hadde han fem barn.

Han tilhørte den konservative høykirkelige retningen i samtiden og engasjerte seg særlig i tidens kvinnekamp. Som medredaktør i Luthersk Ugeskrift skrev han fire prinsipielle artikler der han tok et klart standpunkt mot den framvoksende kvinnebevegelsen. I disse innleggene avviste han bevegelsens konkrete krav og støttet seg særlig til professor Marcus Jacob Monrads hegelianisme og hans kraftige angrep på den såkalte "hanskemoralen".

Begrepet hanskemoralen betegnet en dobbeltmoral i synet på kjønn og seksualitet, der kvinner ble forventet å være seksuelt avholdende og moralsk rene, mens menn ble møtt med

større toleranse for seksuell erfaring før ekteskapet. Færden kritiserte denne utviklingen og mente den truet samfunnets moralske og religiøse grunnvoll.

Prost Færden var både teolog og samfunnsdebattant. Han engasjerte seg i samtiden gjennom foredrag og artikler, blant annet om kirkens forhold til vitenskap og moderne tanker. Den 22. april 1902 ledet han jubileumsgudstjenesten i Hønefoss kirke i anledning byens 50-årsfeiring. Med sin skarpe penn og teologiske tyngde var han en markant og toneangivende skikkelse i datidens offentlige ordskip.

Kilder:

– *Lein, Bente Nilsen: Kirken i felttog mot kvinnefrigjøring, s. 7. Universitetsforlaget, 1981*

– *Østlund, Jan Helge: Med Hønefoss i sentrum, s. 48. Kolltopp forlag, 2002*

– *Sandberg, Sverre: Ringeriks-slekten Færden, s. 25. Eget forlag, 1963*

Kvinnens rettigheter på 1800-tallet

Mot slutten av 1800-tallet vokste en sterk kvinnebevegelse fram i Norge. Kvinner krevde lik rett til utdanning, arbeid og politisk deltakelse. Organisasjoner som Norsk Kvinnesaksforening (1884) og profilerte stemmer som Gina Krog utfordret samfunnets normer. Samtidig møtte de motstand fra konservative krefter, blant dem prost Michael Johan Færden, som tok tydelig avstand fra kvinnebevegelsens krav i flere artikler. Debatten om moral, ekteskap og stemmerett preget tiden – og la grunnlaget for gjennombruddene på 1900-tallet og kvinners vei mot likestilling

18. Thor Færden (1804 - 1879)

Thor Andersen Færden ble født på gården Færden i 1804 og døde på Klekken den 23. desember 1878. Han var en høyt respektert samfunnsborger i sin samtid, og huskes særlig for sin lange og tro tjeneste som kasserer og daglig leder i Ringerikes Sparebank, en stilling han hadde fra bankens oppstart i 1834 og helt frem til sin død i 1878.

Færden var eier av både gården Klekken og Søndre Løken, og kombinerte rollen som solid gårdbruker med aktivt samfunnsengasjement. Han innehadde en rekke kommunale verv og var valgt representant for partiet Høyre i Norderhov herredsstyre.

Han var gift med Else Marie Larsdatter Waker, og sammen fikk de syv barn – fire sønner og tre døtre:

Lars Andreas Færden (1834–1869)
Michael Johan Færden (1836–1912)
Gunda Marie (Malla) Færden (1839–1921)
Inger Lovise Færden (1841–1906)
Hakon Henrik Rudolf Færden (1844–1905)
Engebret Moe Færden (1849–1920)
Thora Elise Færden (1851–1926)

En anekdote knyttet til Thor Færden har blitt stående i lokalhistorien: Da fiolinvirtuosen Ole Bull og hans

kone i 1863 reiste over Ringerike på vei til Bergen, tok de inn på Glatved hotell i Hønefoss. Ifølge overleveringen tilbød Thor Færden, da omtalt som «gårdbrukeren fra Haug», ham fem spesiedaler for å få ham til å spille litt – eller «klunke på fela», som det het. Men Bull skal ha avslått, da han angivelig ikke var i humør.

Kilder:

Sigv. Mjør: Kultursted i Haugsbygd, Heftet Ringerike 1977, s. 32
Heftet Ringerike 1938 (foto av Thor Færden)
Folketellingene 1865 og 1875 for Norderhov prestegjeld
Ringerikes Blad, 17. februar 1920
Sverre Sandberg: Ringeriks-slekten Færden, eget forlag, 1963

19. Ole A. Færden (1781-1852)

Ole Andersen Færden var en av bygdas fremtredende skikkelser på 1800-tallet. I 1819 overtok han slektsgården Færden etter sin far, Anders Olsen Færden, for 1600 spesiedaler. Gården beholdt han livet ut, og etter hans død gikk den videre til sønnen Anders.

Gjennom sitt virke satte Ole Færden dype spor i lokal-samfunnet. Han var en aktet og tillitsvekkende mann, og ble betrodd en rekke offentlige og kirkelige verv. I mange år tjenestegjorde han som kirkesanger i Haug kirke, han var medlem av skolekommisjonen og herredets representantskap, og fungerte som prestens medhjelper og ligningsmann.

Allerede i 1811 begynte han som omgangsskolelærer i Åsbygdferdingen, etter å ha fått lærerutdanning av den residerende kapellanen i Norderhov. I april 1832 ble han fast ansatt som kirkesanger, og samme år oppførte han et skolehus på sin egen gård. Den faste skolen på Færden vokste raskt, og i 1846 hadde den over 100 elever.

Ole var gift med Anne Olsdatter Lagesen, datter av gårdbruker og landhandler Ole Lagesen. Da faren døde i 1811, arvet hun 4000

spesiedaler – en betydelig sum på den tiden. Anne overlevde sin ektemann med 39 år og bodde sine siste år i skolebygningen på Færden.

Ole og Anne Færden fikk følgende barn:

Anders Olsen Færden (1824–1914), kaptein og gårdbruker, som overtok slektsgården etter faren.

Olaus Olsen Færden (1826–1913), gårdbruker og stortingsrepresentant.

Olava Marie Olsdatter Færden (1830–1866), gift med sitt søskenbarn Hans Lagesen.

Kilder:

Aschehoug og Gyldendals store norske leksikon, bind 5, s. 626

Sandberg, Sverre: Ringeriks-slekten Færden, Oslo 1963

Skolehuset på Færden

Navneregister

A

Amundrud, Elling 11

Anton, Ole 29

Arup, Didrik 27

August, Christian 16

August, Prins Christian 38

B

Bache, Bernhard 41

Borgine, Anne 11

Bulatkin, Sergej 9

Bull, Ole 48

Buttingsrud, Helge 19

Buttingsrud, Olava 19

Bye, Anne Cathrine 24

Bye, Johannes Johannesen 24

C

Chrystie, Elisabeth 27

Colbjørnsen, Thora Dorthea 12

D

Desjigov, Sjat 9

Dorothea, Thora 12

E

Elisabeth, Thora 43

Elise, Thora 44

Erichsen, Jach Thomas 45

Ernsts, Johan 16

F

Ferden, Michael 6

Fredrik, Hans 28, 29, 30

Fredrik, Joachim 12

Fredrik, Kjeld Joachim 12

Færden, Anders 42

Færden, Anders Olsen 49

Færden, Anne 49

Færden, Else Marie 44

Færden, Engebret Moe 44, 48

Færden, Gunda Marie 44

Færden, Hakon Henrik Rudolf
48

Færden, Hans Munk 45

Færden, Hermine 43

Færden, Inger Lovise 48

Færden, Johannes 42

Færden, John 42, 43

Færden, Lars Andreas 48

Færden, Lilly 43

Færden, Michael Johan 42,
43, 44, 46, 48

Færden, Olaus Olsen 49

Færden, Ole Andersen 49

Færden, Sofie Martine 45

Færden, Thor 44, 48

Færden, Thora Elise 48

Færden, Thora Hermine 45

G

Ganitsj, Ivan 9

Georg, Alf 43

Giertta, Vikrid 42, 43

Gjerdrum, Sophie 29

Gulbrandsen, Ole 39

Gundersby, Kirsten
Vilhelmine 19

Gundersby, Martinsen 19

Gundersby, Oline 19

Gundersby, Oluf 19

H

Helge, Jan 47

Henriksen, Alvhilde 30

Hjelm, Hans Abel 28

Holmer, Peter 31

Hval, Else Marie 44

Hval, Ingeborg 44

Hval, Ragnhild 44

Hval, Thora Hartley 44

Hygen, Andreas Bernitz 30

Hygen, Bernt Johan Gjerdrum
30

Hygen, Bernt Matheus 28

Hygen, Fredrik 29

Hygen, Hans Fredrik 28

Hygen, Trygve Gjerdrum 30

J

Jensen, Johan 33

Jensen, Martin 40

Johan, Michael 44

Johanne, Tora 20

K

Kaas, Fredrik Julius 16

Kjellerød, Georg 4

Kobozev, Fedot Aftanovitsj 9

Kolbin, Nikolaj 9

Kramov, Ivan 9

Kristiansen, Laura 33

Kristine, Anna 20

L

Lagesen, Christian 34

Lagesen, Hans 49

Lagesen, Lars Andreas 32, 34

Lagesen, Ole 49

Lasson, Christian 28

Louise, Inger 44

Lunde, Astri 30

M

Marie, Else 48

Marie, Gunda 44, 48

Mejdell, Barclay 16

Mejdell, Ernst 14

Mejdell, Jakob 16

Mejdell, Johan Ernst 14, 16

Melnikov, Ivan 9

Moe, Engebret 44

Munthe, Christopher 10

Myhre, Bjarne 23

Myhre, Janna Elton 20

Myhre, Janna Sofie 20

Myhre, Karl 21

Myhre, Karl Olsen 20

Myhre, Olav 20, 23

N

Nilsen, Gøte 23

Nilsen, Sigurd 23

O

Olav, Brødrene 22

Olava, Karen 33

Oline, Maren 34

Olsen, Gudrun Vibe 41

Othilie, Dagny 43

Ovidia, Klaris 19

P

Pauline, Maren 25

Petersen, Hans Henrik 45

Podstavkin, Fjodor 9

Prudanov, Aleksej 9

Solheim, Marianne Neerland 8

R

Rasch, Hans 31

Stamp, Hans 31

Stampe, Helle Kristine 28

Reinhardt, Anne Sophie 36

Stefan, Oluf 19

Reistad, Karl 8

T

Roshauw, Colbjørnsen 12

Tandberg, Andreas 5

Roshauw, Joachim Fredrik 12

Thaulow, Da 16

Rytterager, Jørgen 11

Thaulow, Jens Gram 16

S

Sandberg, Sverre 48

Timofejevitsj, Pjotr 9

Schultz, Carl Johan 12

Trubin, Andrej 9

Schultz, Colbjørnsen 12

Tsapko, Fjodor 9

Schultz, Roshauw 12

W

Waagaard, Erik Olsen 39

Seip, Andreas Martin 26, 27

Wardrum, Christopher Munthe
10, 11

Seip, Anne Cathrine 26

Seip, Christian Caspar 25

Z

Zyrenov, Bolsjur 9

Seip, Gotlieb 26

Seip, Jesper Gotlieb 24

Seip, Martin 25

Siminogin, Vladimir 9

Skakun, Aleksej 9

Sofie, Janna 20

Tekst, layout, foto og design: Frank Tverran

Utgitt av Ringerike kirkelige fellesråd med støtte fra Haug menighetsråd,
Sparebank 1-stiftelsen Ringerike og Tunsberg bispedømme